

samosvestne moči. Te pa ne morete vcepiti, ker je sami nimate. Znaki moči so: mera v besedi, ravnotežje v razsojevanju, oblast nad seboj. Naša vzgoja pa ne razvija teh lastnosti, ampak jih zatira. Ako premislimo, kako silno se je povzdignilo anglosasko pleme, in da tiči vsa skrivnost tega napredka v šolski preosnovi izza prvih let Viktorijine vlade, dolžiti moramo svoje dosedanje vzgajanje, da se nam ovija okoli nog in nas zadržuje v napredovanju. Čuditi se je, da sploh moremo hoditi s to nerodno pripravo. Pomičemo se sicer dalje, toda počasi in težavno; zaostali smo na vseh poljih, kjer ne zadostuje samo vedeti in razumeti, ampak je treba hoteti in delati. Mi ugibljemo o malenkostih in si domišljamo, da bi storili Bog ve kaj imenitnega, ako bi skrčili pouk o grščini in latinščini, pouk v matematiki pa razširili. Etonski učenci pa si osvajajo celi svet, dasi imajo glave napolnjene s klasicizmom, v matematičnih formulah pa so nevedni, in dasi znajo celo kovati grške verze, trigonometrijske naloge pa jim delajo težave. To vendar dokazuje, da njihova inicijativa ni trpela v ozki dotiki s humanizmom, in da se je njihova volja razvijala in razvila neodvisno od spomina in razuma. V naših vzgajališčih bude in negujejo spomin in razum mladini, z značajem pa delajo narobe, tlačijo in duše ga z nespametnim in pogosto krivičnim strahovanjem. Eksternat bi rešil mladeniča tega trinoštva, ki ga kazi in mu slabi odločnost in močatost -- in to bi bilo že nekaj.

Toda eksternat tudi ne bi bil splošno zdravilo za slabosti francoskega liceja. Časi so se izpremenili. V prejšnjih dobah, pravi Coubertin, se je mogel značaj mladega Francoza razvijati sam. Takrat ni bilo treba posebnih naporov, ker so bili drugi narodi daleč za Francozi; treba je bilo samo zdravih tradicij, dobrih zgledov in nardarjenosti, in tega je bilo v obilni meri. Dandanes je drugače.

(Konec prihodnjič.)

Književne novosti

Spomen - cviete iz hrvatskih i slovenskih dubrava. U vienac savila »Matica Hrvatska«. Sa slikom biskupa J. J. Strossmayera, 29 slika u slogu i 18 umjetničkih priloga. Zagreb 1900. Izdanje »Matice Hrvatske«, lex 8°. 658 str.

V nizu knjig, ki jih je »Matica Hrvatska« poklonila svojim članom za l. 1900., je brez sumnje najlepša in najimenitnejša ona, katere naslov smo navedli in ki je posvečena »Narodnomu dobrotvoru biskupu Josipu Jurju Strossmayeru u spomen petdesetgodišnjice njegova biskupovanja.«

Nosil bi vodo v Savo, ako bi hotel govoriti o imenitnosti moža, čigar ime je zaradi njegove učenosti, zaradi modrosti v cerkvenih in državnih poslih, zaradi radodarnosti v prosvetne svrhe in zaradi žarkega rodoljubja svetovno znano. Vendar hočemo iz uvoda imenovane knjige, katerega je spisal predsednik »Matiice Hrvatske« g. vseučiliški profesor Tade Smičiklas, povzeti glavne točke, ker je v njem z lapidarnimi črkami očrtano delovanje biskupovo. Ko je bil imenovan 18. novembra leta 1849. biskupom djakovskim, je proroško slutil, da ga je Bog pozval za velike stvari. V svoji prvi poslanici je dejal, da bode sledil Odrešeniku samemu v ljubezni do domovine. V političnem oziru je bilo njegovo zlato in nepretomljivo stališče: »Hrvatje so l. 1712. sprejeli pragmatično sankcijo, potem ko so bili na cetinskem zboru l. 1527. izbrali Ferdinanda I. kot nadvojvodo avstrijskega in kralja češkega, ne pa kot kralja ogrskega za svojega kralja. Na tem temelju imajo Hrvatje, ki so vedno svoje dolžnosti v izobilju izpolnjevali, pravico, da dobodo kakor drugi narodi popolno federacijo in ravnopravnost v okviru habsburške monarhije. S tem političnim programom se moramo strinjati tudi Slovenci, ki nimamo nobenega državnega prava, ker nam ta program jamči narodno samostojnost v okviru habsburške monarhije.

Ko je l. 1860. osnoval jugoslovensko akademijo znanosti in umetnosti v Zagrebu, je dejal med drugim v osnovnem pismu: »Zgodovina nas uči, da knjiga ne more cvesti v majhnem narodu, a niti v kolikor mu drago mnogobrojnem, a po narečjih razdrobljenem narodu, ako se ta narečja ne zlijejo v eden književni jezik« . . . Razboritejši sinovi jugoslovenskega naroda, katerim je do tega stalo, da dovedejo svoj narod na ono mesto, katero mu ide po odloku božje promisi, vsak dan jasneje uvidevajo, da tako razcepljeni v hrvaško in srbsko, . . . slovensko in bolgarsko vejo trošijo zastonj svoje lepe sile. Odtod se je porodila v njih malone občna želja, da se v kolo hrvaške in srbske književnosti najprej potegnejo bratje Slovenci, katerim bi se s tem zagotovil narodni život in napredek, a nam Hrvatom in Srbom nabavila lepa kita sotrudnikov. Temu kolu bi se mogli približati tudi delavni Bolgari.« Krasne besede, katerih se Slovenci le premalo spominjajo in ki so vredne, da jih zopet in zopet ponavljajo oni slovenski umniki, katerim je do tega, da slovenskemu narodu osigurajo obstanek, kateremu preti raznarodovanje, in napredek v prosveti, ki je mogoč le tedaj, ako se negujejo tudi znanosti, kar nam dosedaj branijo naše malenkostne prilike.

Ko se je l. 1874. otvorilo vseučilišče v Zagrebu, katerega oživotvorjenje je večinoma njegova zasluga, se je biskup nadejal, »da ima vseučilišče biti ono sveto ognjišče, na katerem se imajo razgreti hrvaška srca na ljubav, slogo in edinstvo. Naloga vseučilišča je, da ponehajo predsodki in prepiri med Srbi in Hrvati, ki so rojeni bratje, sinovi ene matere, in da se bratje v eno dušo in eden svet namen spoje. Ali kaj bi dejal o naših prvih sosedih, slovenskih bratih?« — Ko je eden Slovenec dejal: »Bratje Hrvati, znajte, da mi Slovenci vaše vseučilišče smatramo za naše lastno vseučilišče,« tedaj ga je, kakor sam pravi, solza radosti polila. »Bodimo tem bratom hvaležni in pokažimo jim pri vsaki priliki, da je njih usoda naša usoda, da je njih rana naša bol, da je njihovo veselje naša radost.«

Znamenita dela so njegova osnova galerije slik, prekrasna katedrala v Djakovu. Vsako koristno društvo je našlo v njem radodarnega do-

brotnika, in mnogo tisoč goldinarjev so iz njegove roke dobili tudi Slovenci, katerim je bil vedno naklonjen, čemur imamo dokaze tudi v najnovjšem času.

Nedvojbeno je bila krasna misel, da so se hrvaški in slovenski pisatelji in umetniki združili, da dajo izraz narodne in književne sloge in edinstva in onega stremljenja, ki deluje na to, da se Slovenci in Hrvatje zedinijo. Katera prilika pa je bila ugodnejša za tako manifestacijo nego proslava onega moža, ki je neštivilnokrat posvedočil svojo očetovsko ljubezen do bratskega naroda slovenskega? Baš v tem je »Spomen-cvjećice« zgodovinske važnosti, ker želimo in upamo, da bode ta knjiga izhodišče za vedno tesnejšo zvezo duševne zajednice med Hrvati in Slovenci.

Pri knjigi je sodelovalo 73 pisateljev: 50 Hrvatov in 23 Slovencev iz najrazličnejših krajev hrvaških in slovenskih. Zastopani so tudi Bunjevci in koruški Slovenci. Tudi različnost političnih načel je o tej priliki umolknila, ter se je pri tej priliki posvedočilo, da se zlagajo liberalci in klerikalci, kadar gre za resnično idealne stvari. Od umetnikov je prispelo 11 Hrvatov in 7 Slovencev.

Na začetku knjige je svečanostni del, ki obsega že omenjeni spis T. Smičiklasa: »O petdesetgodišnjici biskupovanja Josipa Jurja Strossmayerja«, potem so trije prigodni spevi Ivana Trnskega, Fra Grge Martića in Simona Gregorčiča: »Slovenci biskupu Strossmayerju«, ki slavi biskupa kot zvezdo, ki v daljnem iztoku sveti in razliva luč tudi na temno obzorje slovenskega zapada.

V drugem delu se vrstijo poetski in prozajski spisi v pestri različnosti. Tu je spisov geografske, etnografske, arheološke, zgodovinske, književnozgodovinske, filozofske, pedagoške, prirodoslovne in biografske vsebine. Pripovednim spisom je večinoma vzet predmet iz narodnega življenja. Izmed pesnikov omenjamo tukaj A. Aškercovo »V kriпти djakovske katedrale«, ki pravi, da je grob v kriпти premajhen za veliko srce biskupovo, nego da naj počiva v živih srcih slovanskih potomcev. Gjuro Arnold v treh oddelkih opisuje dogodbo o zvonarju djakovske cerkve. Lepa je legenda »Siren« Štefana Iskre. Globokoumen je Ant. Medveda »Samsonov genij«. Potresno-realistovska je Eng. Gangla »Rodbinska sreča«. Deželićeva legenda »Lydijina ruža« opeva mučenico Lydijo. Sijajen je slog v pesmi drja. Trešića-Pavičića »Seoba Hrvata«. Domorodne so pesmi Ivana K. Ostojića in Nikole Ostojića. Fran Neubauer iz Celovca je priobčil globokoumenno pesem »Končan je sen«. — Lepa je tudi Hranilovića elegija »Na solinskim razvalinama« in pesem Silvija Strahomira Kranjčevića »Privid«, v katerem opeva misli, ki so ga obhajale v grobnici poslednjega bosenskega kralja. Naivna je pesem Mirosljuba iz Subotice »Pop Ive«. Iz književne ostaline Huga Badalića je elegija »Mučenici Istri«. Milivoj Podravski je opel v epski pesmi »Gjuro Paližna II., biskup djakovački« hrabrost imenovanega biskupa v boju s Turki.

Odlomki dram so drja. Stjepa Miletića »Hrvatski kraljevi«. Krsto Pavletić pa je prijavil odlomek iz trilogije »Petar Svačić«.

Povesti so priobčili: Lovretić Gjena in Lovretić Josip »U oči biskupova dana«. Dr. Ivan Tavčar je podal štiri sličice, »Pomlad« naslovljene. Ksaver Š. Gjalski slika v »Gospodinu s kaptola« zagrebškega kanonika, rodoljubnega moža starega kroja, ki se je čvrsto držal svoje sladke kajkavščine. Slika iz Istre »Brez službe« Viktorja Car-Emina predstavlja narodnostne odnošaje v istrskih malih mestih. Kakor ta, je zanimiva tudi črtica Svetozara

Ritiga »Iz vojske«. Jagoda Truhelka je spisala jako sentimentalno silhueto »S obala Drave. Medju večerom i noći«. — Lepa psihološka študija je slika »Med hrastjem«, katero je spisal Ivo Šorli. — Povest Davorina Trstenjaka »Plemenita žena« je zanimiva edino zaradi tega, ker v njej nastopa biskup Strossmayer. Josip Draženović popisuje v sliki »Miše ću ti izagnat iz kuće« siromaštvo in prepirljivost ličanskih seljakov. Janko Barle oživlja v spisu »Ob Kolpi« spomine iz mladih let. Čedna je črtica A. Jukića »Usrećeni«. Vrlo lepa je slika »Starac Luka« iz Podgorja v hrvaškem Primorju, katero je spisal Vjenceslav Novak. Zanimiva je povest Jos. Kostanjevca »Bila je pomlad«. Srgjan Tucić je priobčil povest »Stana« iz niza črtic »Slavonska sela«. Gjuro Deželić podaje v »Ljubinkovačkem klubu« sliko iz društvenega življenja zagrebskega. Prav zanimiv je Roberta Pintarja »Izlet iz Gospića na Sveto Brdo«. — Božidar Kukuljević-Sakcinski je poklonil legendo »Ruža požrtvovnosti«. Frana Govekarja povest »Vanda« je zanimiva. Fr. Ks. Meško je prispel z ginljivo sliko »Pšenično zrno«. Zanimiv psihološki prizor je Janka Leskovarja »Patnik«. Dve krajši črtici sta O. Mladena Barbarića »Noć kod crkve« in R. Perušeka črtica iz Bosne »Poštenjak«.

Zgodovinske vsebine so doneski: Vjekoslava Klaića crta »Horvati i njihovi gospodari«. Književnozgodovinska je razprava Nikole Andrića »Prigodni spisi o Strossmayerovim prethodnicima«. Simon Rutar je spisal zgodovinske beležke »Nekaj o bojnem bratstvu Slovencev in Hrvatov«. Profesor Milivoj Šrepel v književnozgodovinski študiji »Prešernov utjecaj na Stanka Vraza« navaja mlajše pesmi Vrazove, ki imajo slične motive kakor Prešernove, in prevode Prešernovih pesmi, govori o prijateljstvu obeh pesnikov, o zbiranju narodnih pesmi itd.

Dr. Brunšmid govori o nekem rimskem kamnu, ki se je slučajno zopet našel v neki djakovski hiši, v spisu »Rimske veksilacije v Mitrovici«. Jožef Benkovič je priobčil spis: »Slovenski duhovniki — gojitelji prosvete«. Pisatelj govori kaj oblašno in namigava tudi na današnje politične razmere. Da so bili Arnold de Bruck, Wulfen, Erberg in Hohenwart Slovenci, ne verujem. Tudi ni prav nič dokazano, da se je od vseh učiteljev v ruški šoli zahtevalo temeljito znanje slovenščine. Objektivnost(?) pisatelja se kaže v tem, da med pesniki duhovniki ne omenja Aškerca! Jako zanimivo opisuje postanje, zgodovino mesta Solina, njegove ostanke in ruševine Klisa don Frane Bulić v obširnem spisu »Po ruševinama staroga Solina«. Ivan Milčetić je opisal življenje in književno delovanje leksikografa Voliggija v spisu »Josip Voltić«. Ivan Vrhovnik je orisal podpornike slovenskega slovstva v spisu »Slovenskemu slovstvu mecen«. Anton Trstenjak je priobčil izvod svoje razprave, ki je izšla v letošnjem »Zvonu« pod naslovom »Odlomek iz ogrskoslovenske književnosti«. — Gjuro Šurmin je dognal v svoji študiji »Iz zajedničke književne prošlosti Bosne i Slavonije«, da so v prošlih časih bile vezi med raznimi književnimi centri hrvaškimi zelo rahle, in da so bili dialekti za svoje kraje književni govor. Dr. Matija Murko je po novih virih osvetlil »Početek Gajevih »Novin« in »Danice«. Dr. Oton Kučera je popisal življenje astronoma drja. M. Bogdanića. »Pavićevo Nadodanje Kačićevu Razgovoru ugodnom« je naslov literarnozgodovinski razpravi drja. Stjepana Bosanca. Dr. Fran Vidic je opisal mecenatsko delovanje barona Žige Cojza v spisu »V hiši slovenskega mecen«.

Poetsko nadahnjjen je opis djakovske stolne cerkve iz peresa drja. Franja Markovića. Poljudni razpravi o narodnem tkivu in vezivu ter o čilimih Matka Čepelića je naslov: »Biskup Strossmayer u Narodu«. Milan Šenoa je podal geografsko-zgodovinski načrt »Djakovština«. Franjo Šaver Kuhač v razpravi »Glazba v djakovačkoj biskupiji« uči, da je djakovska biskupija zaklonišče hrvatske narodne glasbe. Dr. Fr. Lampe je podal lapidarno-kratko kulturno črtico: »Verstvo in narodne šege — zlasti Slovencev«. Josip Lavtižar je opisal »Izvir Save-Dolinke«. Kamila Lucerna popisuje »kolo«. Konec knjige tvori dr. Luke Jelića spis »U Ninu na gospu od Žečeva«.

Predsednik jugoslovenske akademije Josip Torbar je priobčil članek »Zakon svršnosti u prirodi«. Marija Jambriškova je sestavila najvažnejša pravila vzgoje za hrvatske matere. Dr. Ante Bauer se trudi v essayu »Religija i znanost« dokazati, da si nista imenovani v nobenem nasprotju.

Evgen Lah je priobčil pod zaglavjem »Josip Juraj Strossmayer in »Slovenska Matica« nekaj dopisov, zahvalnic in čestitk.

Razen slike biskupa Strossmayerja je knjigi priloženo 18 slik, katere so posnete po originalih teh-le umetnikov: Robert Auer: »Svečani dan«, Vlaho Bukovac: »Sv. Josip«, Klement Črnčić: »Sa istarske obale«, Bela Čikoš: »Oplakivanje Isusa«, Robert Frangeš: »Bogoslovje«, Oton Iveković: »Zagreb v snegu«, Nikola Mašić: »Kita cvijeća za čestitku«, Slava Raškaj: »Mlin kod Ozlja«, Ivan Rendić: »Vjerujem!«, Ivan Tišov: »Glasba«, Rudolf Valdec: »Dr. Franjo Rački«. Poleg teh Hrvatov so sodelovali ti-le Slovenci: Ivan Grohar: »V nedeljo zjutraj«, Anton Koželj: »Opravljanje neveste«, Janez Šubic: »Sv. Martin«, Jurij Šubic: »Sv. Kozma in Damijan«, Ivan Vavpotič: »Martin Krpan z Vrha«, Ferdo Vesel: »Študija« in Ivan Zajc: »Angel varuh«. Dela R. Valdeca, J. Rendića in J. Zajca so kiparska. Razen tega je pridejanih še 29 slik, ki kažejo podobe iz djakovske stolne cerkve (6), rimski žrtvenik, posvečen Jupitru Monitoru iz Mitrovice, ruševine starega Solina (14) in Nina (8). — Vnanja oprema knjige je sijajna. Papir močan in lep, tisk jasen, slike izdelane v praški češki grafični společnosti »Unie«.

Uvažujoč vse momente, smemo knjigo imenovati divotno, in vsakdo jo bode z zanimanjem prečital.

R. Perušek.

Slovenska stenografija. Priredil Fr. Novak, c. kr. gimn. profesor. Drugi del. Debatno pismo. Avtografiral gimn. prof. I. Mach, kom. stenograf, učitelj stenogr. in urednik »Těsnopisných Zábav« v Kraljevem dvoru. Cena nevezani knjigi 2 K 40 h. V Ljubljani. Založil Fr. Novak. — Natisnila Ign. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Litografiral I. Farský, »uměl. ústav polygraf« v Pragi. 1901. str. 64 + 28, 8°. —

Še prej, nego smo se nadejali, podal je marljivi Novak slovenskemu narodu tudi debatno pismo, ta najracionalnejši in najlogičnejši del stenografije, kateri zahteva od brzopisca bujen proces mišljenja, da se zamore poglobiti v misli govora, ki ga hoče beležiti. Zato debatno pismo ni domena fiksnih, obveznih okrajšav, pač pa široko polje za svobodno krajšanje pojmovnih besed v stavkovni zvezi in za zmiselne okrajšave, ta vršek debatnega pisma in obenem najlepši triumf tvornega uma. To je jedro debatnega pisma ali, kakor se tudi pravi, stavkovnega krajšanja.

Že pri besednem krajšanju Novakove slovenske stenografije občuduje vsak stenograf izredno moč, s katero pisatelj tako mojstrsko obdeluje dotično

tvarino. Kaj pa mu daje to moč? — Odgovor je kratek: temeljito poznavanje slovenskega jezika in temeljito poznavanje stenografije. To sta dva granitna stebra, na katerih sloni mogočno kot veličasten gotski hram Novakova slovenska stenografija. In tako tudi mora biti. Tako je delal tudi mojster Gabelsberger, ki je za svoj sestav proučeval jezike, mnemoniko, pasigrafijo, kriptografijo in umetnost dešifrovanja; a zraven tega je še iz velikega Adelungovega slovarja, kateri obsega štiri kvart-zvezke, list za listom izpisoval vse nemške korenske in debelske zloge z vsemi njihovimi preglaski ter jih, oziraje se samo na soglasnike, leksikalno urejal. Zato je pa tudi ustvaril brzopisni sestav, ki je in ostane pravi orjak.

Tedaj, če že pri besednem krajšanju občudujemo pisateljevo moč, kaj šele v stavkovnem, kjer je največjega pomena etimologijska razčlenba besed. In ravno to razpravlja Novak v svojem debatnem pismu z nedosegljivo temeljitostjo in z imponirajočo jezikoslovno suverenostjo. Njegov prehod v debatno krajšanje je fina srebrna struna, katera tako lepo in tako nežno veže drugi del stenografije s prvim. Razdelitev v okrajšav je pregledna, navodila o krajšanju jasna, vzgledi posebno primerni in instruktivno krajšani. V dodatku je podal pisatelj vestno sestavljen in lepo razjasnjen zaznamek brzopisnih okrajšav in svoje delo zaključil z naukom o stenogramu v posnetku. Prepričan sem, da bodo Novakovega debatnega pisma močno veseli slovenski komorni in vsi tisti stenografi, kateri hočejo pisati mirno, vztrajno, kratko in z večjo hitrostjo.

Papir tisk, lito- in avtografija, vse to je tudi v tem delu izborno lepo. Dobro je storil avtograf, da je pismo v prvem delu večje nego v drugem. Začetnik mora imeti jasne in določne elemente pred seboj, da si jih zavoljo potrebne akuratese v začetku lahko dobro ogleda in zapomni. Pozneje bodi pismo manjše in konciznejše, prava stenografija, a ne platigrafija. Tudi temu lepemu in s tolikim trudom na pisanemu delu je cena prav nizka.

Sedaj, ko imamo Slovenci popolno in tako izborno stenografijo, da je celo uradno glasilo kralj. stenografskega instituta v Draždanih imenuje »ein in jeder Hinsicht wohlgelungenes Werk«, pač ni nobene ovire več, da se na vseh srednjih šolah bodočega šolskega leta začne s poukom slovenske stenografije. Če se to ne zgodi, ležal bode ta s toliko ljubeznijo, s tolikim trudom in stroškom brušeni sijajni demant zaprašen in s pajčevino preprežen v — magacinski temi! — In to bi bil neodpusten greh, storjen na narodu, kateri tega ni zaslužil. Iz lastne učiteljske izkušnje vem, kako lahko in kako hitro se dijaki nauče nemške stenografije, če so se poprej naučili stenografije svojega maternega jezika. Saj je pa to tudi edino prava pedagoška pot: v sladkem maternem jeziku in na njegovi podlagi, katerega si z mlekom vsesal, uči se vsega, tedaj tudi stenografije!

Prof. Mijo Vamberger. (Karlovac.)

Knjige »Slovenske Matice«: Dr. K. Glaser, Zgodovina slovenskega slovstva. IV. del, 3. zvezek. (Konec.) 1901.

Končano post tot discrimina! Nervozni so postali kritiki, nervozen je že pisatelj sam. Trpkost objemlje vsako besedo, ki jo govori kot človek k človeku, z bridko resignacijo je poslal ta zvezek med svet. In mi se ne moremo in ne smemo rogati možu, ki je delal mnogo, mnogo žrtvoval za težavno, prevažno podjetje; užali se nam, ko po dokončanem delu namesto ponosnega, srečno-zadovoljnega »l'unique opus exegi . . .« zaslišimo le glasove nevolje. — Vendar je preveč bojevitosti! Kritiki delajo javno mnenje, ali je vprašanje, ga li

naredijo! Naj bi prepustil pisatelj knjigo občinstvu; lahko mu jamčimo, da se njegovo delo rabi in se bo rabilo nešteto večkrat kakor večina knjig, ki so izšle sodobno. Zakaj se peha s kritiki v knjigi, ki izključuje načelno polemiko? Ko bi opustil to borbo, bi se mu »Predgovor«, ki je v bistvu le samoobramba, ne bil tako ponesrečil; mučno je gledati, kako se iščejo protidokazi; primeri one nebodijih treba životopise nemških slovstvenih zgodovinarjev! Ne verjeli bi zlasti, da se g. Glaser zmeni tudi za — »Novo Nado« . . .

Dobro nam je došlo, da je pisatelj sam spoznal sebe in svoje delo. »Neizogibno potrebno je . . . da se enkrat kolikor možno natančno konstatuje, kaj imamo« (S. X.); »sprva se mora postaviti zanesljiva podlaga« (S. VIII.). To je tudi moje mnenje. »Premnoge podrobnosti in suha fakta« se morajo enkrat navesti. Zato je zahteva, naj bi se bil Glaser vzel za vzorec nemška Schererjevo slov. zgod. *ἱστοριον πρότερον*. — O tem drugi pot.

V tem zvezku se končava vzgojeslovje, podaje se pregled časnikov in časnikarstva, obdelava se pravoznanstvo, bibliografija z dostavki in popravki zaključuje snov. Najbolj mi ugaja Dr. Majaronov »Splošni pregled« pravoznanstva. — Vzgojeslovje seza v podrobnosti, ne povsod enakomerno; hvale je v njem preveč. Tuintam se dobijo curioza, n. pr. »Gangl je še spisal »Materine sanje«. Knjižica je jako lična ter stane 15 kr.«! — — Pri mnogih podatkih se prekorači meja 1895. l. Res bi se lahko — najlože v bibliografiji — dostavili poglobitvi najnovejši pojavi pri že prej označenih slovstvenikih, ali dosledno: »Tavčar, Povesti 1896—1900« čit. v bibliogr., ne najdemo pa Aškerčevih »Novih poezij (tudi 1900!). »Predgovor«, ki obseza dejstva do l. 1900., je pisan »v Trstu, meseca decembra 1898«!! Podrobnosti bi se nabralo več, tudi tiskovnih pomot (n. pr. s. 371. Boudouin, v imeniku Boudouin i. dr.), pa pri vsem tem je delo velikega pomena, nagromadeno je v njem obširno gradivo, ki je na raznih mestih tudi pragmatično predelano. — V celoti je in mora biti knjiga zbirka. Pri zbirki je prva potreba, da je lahko porabna; to se doseže: 1) po pregledni razdelitvi; te naša knjiga nima, ima jo tem manj, ker so posamezni deli zasnovani po različnih načelih. Preostaja 2) pripomoček: natančna kazala; od njih zanesljivosti in popolnosti zavisi vplivnost take knjige, ki se ne čita v celoti za zabavo in se ne »študira«, ampak služi v informacijo. To je vedel g. Glaser; pridejal je dvojno kazalo črez vse delo: »Kaz. po strokah« in »Imenik«. — Neugoden je že zunanji vtisk; zakaj se tiskata v nepretrganih vrstah? Tega slabega papirja bi res ne bilo škoda! Razdelitev po strokah je dobro došla, ali ker zavzema poglobitno imena pisateljev — »Imenik« izključno — in je podreditev v stroke često preporna, nam nikakor ne nadomestuje pred vsem potrebnega stvarnega kazala, ki bi podalo knjigi vso porabnost in jo izčrpalo do dna. — Drugo vprašanje: so li kazala, ki jih imamo, polna in zanesljiva? Poskusimo! Dr. Fran Zbašnik je uvrščen (s. 367.) med »urednike«; ker menda tja spada kakor zmaj med ptiče, sem ga iskal drugod. »Imenik« navaja str. 412. (tam je naslov njegove povesti »Na krivih potih«) in kot glavno mesto z debelim tiskom IV. 277. Kaj je tam? Župnik Fr. Zbašnik in njegova »Duhovna lekarna«! Glavno mesto za dr. Zbašnika (IV. 367) niti navedeno ni!

V malem bi bil torej g. Glaser lahko dosegel še veliko; sicer priznajmo: kar je mogoče enemu človeku v njegovih razmerah storiti, to je storil. Zasluge mu jemljemo tem manj, ker je za naše razmere posebno veljaven Propercijev rek: *In magnis et voluisse sat est!*

Dr. Jos. Tominšek.